

BOSHLANG'ICH TA'LIM JARAYONIDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVNI TATBIQ ETISH

A.Ziyayev-BT kafedراسи dotsenti
M.Nosirjonova-05/24 talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuvni tatbiq etish va bu yondashuv asosida darsni loyihalashning zamonaviy tamoyillari yoritilgan. Kompetensiyaviy yondashuv – bilim, ko'nikma va amaliy faoliyatni integratsiyalashga asoslangan ta'lim tizimidir. Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun kompetensiyaviy darslarni rejalashtirish, maqsadni aniqlash, baholash vositalarini tanlash va faoliyatga yo'naltirilgan metodlar qo'llash masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: kompetensiya, kompetensiyaviy yondashuv, dars loyihalash, faoliyatga yo'naltirish, boshlang'ich ta'lim, pedagogik dizayn.

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy vazifasi – shunchaki bilim berish emas, balki o'quvchida hayotiy muammolarni hal qilish, o'z fikrini mustaqil ifoda etish, jamoa bilan ishlash va axborotni tahlil qilish kabi kompetensiyalarni shakllantirishdir. Ayniqsa, bu yondashuv boshlang'ich ta'lim bosqichida asos solinadigan shaxsiy sifatlar uchun muhim ahamiyatga ega.

Kompetensiyaviy yondashuv – bu o'quvchini faqat bilim oluvchi emas, balki uni hayotda qo'llay oladigan, amaliy ko'nikmalarga ega shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiluvchi yondashuvdir. Bu darsni loyihalashda ham yangicha qarashlarni talab qiladi.[3]

Kompetensiya – bu bilim, ko'nikma, tajriba va qadriyatlarning uyg'unligidir.[2] O'quvchining biror muammoni hal qilishdagi tayyorligi kompetensiya orqali namoyon bo'ladi.

Kompetensiyaviy yondashuv esa ta'lim jarayonini quyidagilarga asoslanib tashkil etadi:

- Bilim emas, natijaga yo'naltirish;
- Amaliy faoliyatga asoslanish;
- O'quvchini faol ishtirokchi sifatida ko'rish;
- Hayotga yaqin topshiriqlar bilan ishlash;
- Ta'lim natijalarini kuzatish, baholash va refleksiya qilish.

Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy darsni loyihalash bosqichlari.

Boshlang'ich ta'limda darsni loyihalashda an'anaviy "reja yozish"dan farqli ravishda, kompetensiyaviy yondashuv quyidagi ketma-ketlikda amalga oshiriladi:

1-bosqich: O'rganiladigan kompetensiyani aniqlash

Misol:Fan: Ona tili.Kompetensiya: O'z fikrini og'zaki va yozma ravishda ifoda eta olish.

2-bosqich: O'quv natijalarini belgilash (SMART shaklida)Misol:

O‘quvchi matn asosida savollarga javob bera oladi; Matnga sarlavha qo‘ya oladi; O‘z fikrini yozma shaklda bayon eta oladi.

3-bosqich: Faoliyatga yo‘naltirilgan topshiriqlarni tanlash. Misollar:

Muammo vaziyati: Agar hikoyaning oxiri boshqa bo‘lganida, nima bo‘lardi?

Tajriba topshirig‘i: Guruh bilan yangi hikoya tuzish. “Senga tanish vaziyat”:
O‘quvchi o‘z hayotidagi shunga o‘xshash voqeani aytib beradi.

4-bosqich: Faol o‘qitish metodlarini qo‘llash.

“Juftlikda fikrlash” Har bir juftlik muammoni muhokama qiladi.

“Fikrlar kartasi” O‘quvchi asosiy g‘oyani atroflicha tahlil qiladi.

“Rolga kirish” Matndagi qahramon rolida chiqish qiladi

5-bosqich: Baholash mezonlarini aniqlash

Baholash faqat ball qo‘yish emas, balki o‘quvchiga “Nimani biladi?”, “Qanday yaxshilash mumkin?” degan savollarga javob beradi.

Misollar: 3 ball – fikr to‘liq, izchil, aniq dalil keltirilgan; 2 ball – fikr mavjud, ammo to‘liq emas; 1 ball – javob mavzuga to‘g‘ri kelmagan. O‘zaro baholash, o‘zini baholash ham rag‘batlantiriladi.

Darsga real hayotiylikni olib kirish – asosiy talab

Kompetensiyaviy darsda o‘quvchilar nafaqat bilim oladi, balki uni real hayotda qanday qo‘llashni “simsiyosiy emas, haqiqiy misollar” asosida o‘rganadilar. Masalan: Matematikada: “Do‘kondan 3 turdagi mahsulot sotib olishingiz kerak. Budjetingiz 10 ming so‘m. Nimalarni olasiz?”

Ona tilida: “Oila a‘zolaringizga minnatdorchilik xatini yozing.”

Bu orqali o‘quvchi o‘rgangan bilimni o‘z hayotidagi vaziyatda ishlatishga odatlanadi.

Kompetensiyaviy darsni tashkil etishdagi muhim shartlar.

O‘quvchining faol ishtiroki. Fikr bildiradi, savol beradi, qaror qabul qiladi.

Shaxsiy yondashuv. Har bir o‘quvchining imkoniyatini hisobga olish.

Faoliyatga asoslangan topshiriqlar. O‘quvchi amalda bilimni qo‘llaydi.

Yaqin rivojlanish zonasi o‘quvchining imkoniyatiga mos, lekin rivojlanishga undaydigan topshiriq. Refleksiya va fikr almashish o‘quvchi nima o‘rganganini anglaydi va baholaydi

Kompetensiyaviy yondashuv – bu faqat metod emas, balki ta‘limga bo‘lgan butunlay yangi qarashdir. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi har bir darsni faqat “bilim berish” emas, balki o‘quvchida hayotiy muammolarni hal qilish ko‘nikmasini shakllantirish imkoniyati sifatida ko‘rsa, ta‘lim mazmuni tubdan o‘zgaradi.

Kompetensiyaviy darslar o‘quvchini faol, mustaqil, ijtimoiy moslashgan, fikrlovchi shaxs sifatida shakllantiradi. Shu sababli, har bir boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi darsni loyihalashda kompetensiyaviy yondashuvning tamoyillarini chuqur anglab, amalda tatbiq eta bilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ziyaev, A. I., and Z. J. Aliyeva. "INTEGRATION INTERNET TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES." *Вестник магистратуры* 5-4 (128) (2022): 140-142.

2. Зияев, Адхам Нисолмухамматович. "ПРАВИЛА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ." *Conferencea* (2023): 143-148.

3.Ziyayev, A. N. "PRIMARY EDUCATION AND AESTHETIC SENSE TRAINING." *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 *Impact Factor: 6.876* 16.06 (2022): 62-64.

4.Ziyayev, A. N. "PRIMARY EDUCATION AND AESTHETIC SENSE TRAINING." *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 *Impact Factor: 6.876* 16.06 (2022): 62-64.

5.Ziyayev, A. N. "PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE USE OF EDUCATIONAL VALUES IN THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF STUDENTS." *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 *Impact Factor: 6.876* 16.06 (2022): 86-88.